

Izhaja, izvemli ... Prof. F. Peric ... za inozemstvo mesečno 5 lir

Uredništvo: ulica sv. Frančiška ... Telefon uredništva in uprave R. 11-57

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. ... Telefon uredništva in uprave 11-57

Prefektov govor v Tolminu

Povodom zaključka gozdarske in poljedelske razstave v Tolminu je videmski prefekt g. Nencetti izpregovoril zbranimu občinstvu: «Ce prehodimo zgornje in nizje dele planinskega pogorja, ki se razteza od Karniskih do Julijskih planin, ne opažamo ničesar, kar bi pretregalo značaj kontinuitete: v poljedelskih običajih, v šegah in v znanosti prebivalstva. Idejno so toki voda veliki združevalci in asimilatorji ljudstev po dolinah, ki jih spremljajo do ravni. Četudi je politična meja razbila to enotnost, zemlja in ves položaj jo vzpostavlja zopet. To pa tem bolj, če se ta enotnost, če politika — kakor je to v našem slučaju — ne vrši nasilja na naravi in ne zatira pravice! Čuli smo glas, ki navadno ni dobrohoten, kako je povod to razstave ubral manje neprijazen zvok. Toda ta simpatični zvok se je spremenil v precej ostro tožbo, ker — kakor pravi — manjka na tej razstavi vsaka sled jezika, domačega v teh krajih. Tu je treba govoriti jasno in odkrito. Država nima predskodov proti jeziku in naj se ne misli, da vsak funkcionar grbanči čelo v ozolvoljenju ter da se trese, če vidi pisane ali čuje izgovorjene besede, ki končujejo s soglasniki mesto s samoglasniki (s tem je hotel namreč govornik potegniti črto med slovenskim in italijanskim jezikom). Jezik, ki je skupen in navaden v uradih, je uradni jezik, ki je in more biti le en sam v državi, ki je res država, posebno še, če je temeljito in radikalno edinstvena, kakor je naša: to je italijanski jezik! Od tega se ne more odnehati in dožnost je, da se to naglašava z vsjo odločnostjo in izvaja energično. Sicer pa, kdo more kratiti in kdo ne gleda marveč s simpatijo, če vsakdo, tudi če pozna državni jezik, rabi svoj jezik, ga ljubi in neguje, seveda to brez drugih in prikritih namenov?»

V nadaljevanju svojega govora je prefekt v podkrepitve te svoje izjave naglašal, kako da čuje okoli sebe furlansko govorico, razprave o razvoju furlanščine, furlanske deklamacije in pesmi, ne da bi radi tega smatral sebe ali druge za «manj Italijane». Potem je nadaljeval: «Istotako ne smatramo vas za «manj Italijane», če vas čujemo — četudi vas ne razumemo —, kako govorite, prepevate in molite v slovenskem jeziku. Dotelej pa — za gotovost šteto let —, dokler ne bo zadostno razširjena poznavanje italijanskega jezika, se mora občinstvu lajsati razumevanje dovoljenih in koristnih stvari, ki ga zanimajo; — a to se je delalo in se dela.»

Ta govor gospoda videmskega prefekta na razstavi v Tolminu je res vreden, da smo ga to izročili naši javnosti. To tudi zato, ker je očitno tudi polemika proti slovenskemu jeziku. Tu je govornik — čeprav je skušal sladiti grenko sporočilo s sladkimi besedami — odkrito povedal, po čem stremi ves sedanj sistem, kako mero «pravice» odmerja jeziku domačega slovenskega prebivalstva. In še to na odgovor, le za «nekaj let!»

Pri tem pa se godi g. prefektu kakor odvjetniku, ki brani stvar, ki se ne da braniti — ne s stališča pravice, ne s argumenti zdrave logike! In se poslužuje trditve, ki so v očitnem nasprotju z — resnico!

Uradni jezik mora biti — je naglašal emfatično — v edinstveni državi, kakršna je Italija, le en sam — italijanski jezik! To zveni tako, kakor da naše slovensko prebivalstvo ne bi priznavalo državnega jezika! Ravno to ni res. Naše ljudstvo zahteva le, naj se poleg državnega jezika spoštujeta tudi domači jezik in da se rabi od strani oblasti v toliki meri, da bo prebivalstvu res omogočeno razumevanje ukrepov oblasti! Roko na srce, g. prefekt, in povejte po duši in vesti: koliko vaših podrejenih organov sploh se pozna jezik prebivalstva, da niti ne govorimo o tisti potrebni meri poznavanja jezika, ki bi lajšala prebivalstvu pravo razumevanje ukrepov oblasti? Povejte! Ne morete jih naštetii niti toliko po vsej deželi, kolikor imate prstov na dveh rokah. Zato moremo mi trditii, da vaša trditev, da se je dosedaj in da se tudi sedaj lajša prebivalstvu tako razumevanje, gre precej drzno mimo resnici! Na podlagi te ugotovitve moremo primerno presojeti tudi trditve gospoda prefekta, da država nima nikakih predsodkov proti našemu jeziku ter da vsakdo gleda le s simpatijo, če naše ljudstvo govori svoj jezik, ga ljubi in neguje!

Naj čuje g. prefekt! Če vlada res nima predsodkov proti našemu jeziku in če mu celo poklanja simpatije, potem bi ji bila tem nujejša dolžnost, da tudi ona s svojimi sredstvi pospešuje to negovanje! A kako se odvija ta dolžnost? Odgovor daje dejstvo, da je ta jezik popolnoma izgnan iz šol in uradov in da na Gorickem razpušča izobraževalna društva ter da jih drugod — kjer jih je še kaj — ovira na vse načine v njih delovanju! Če je to «simpatija», potem moramo že reci, da ne razumemo ničesar več pod solncem.

V edinstveni državi, kakršna je Italija, more biti le italijanska uradni jezik — meni g. prefekt. Pripravljen pa je za konsenzijo tudi našemu jeziku — in še to za neko dobo —, kolikor je potrebno za «lajšanje razumevanja od strani prebivalstva v dovoljenih in koristnih stvareh.»

Vprašamo g. prefekta: mari niso n. pr. gozdarske razstave dovoljene in koristne stvari, pri katerih pa je še posebno potrebno polno razumevanje od strani prebivalstva, ako naj dosega svoj pravi gozdarski namen!

Vendar je g. prefekt opravičeval izključitev slovenskega jezika — jezika poljedelcev, kmetov, ki jim je bila razstava namenjena v prvi vrsti — tudi z razstave v Tolminu! Poleg tega pa si je dovolil še majhen dovtip glede blagoslja posameznih jezikov. Tudi to mesto v njegovem govoru moramo odklanjati. Njegove besede bi se znale tolmačiti tudi tako, da naj bi bilo «blagoslje» kriterij, po katerem naj se odmerja veljavnost in pravica kakega jezika in od katerega naj bi bila celo odvsnna večja ali manjša ljubezen do svojega jezika! Tak nazor nima pritrjevalcev nikjer drugje na svetu. Tudi mi odkrito priznavamo lepoto in blagoslje italijanskega jezika. Zato se tudi radi učimo ta jezik in črpamo iz zaklada kulture, ki ga je ustvaril. Ta lepota in to blagoslje pa ne daja še nikomur pravice, da bi smel s katerim si bodi načinom in pod katerokoli pretvezo narinjati ta jezik drugim ljudstvom. Vidite n. pr.! Amerikanci so z navdušenjem in zadivljenjem poslušali blagoslje zvoke iz blagoslovljenega grla Italijana Caruso in Italijanke

Eleonore Duse. Mari pa se je radi tega le en sam Amerikan odrekel svojega materejnega jezika? Mari ljubita oče in mati svojega otroka zato, ker je lep, ker je lepši od drugih? Ne. Stariši ljubijo svojo dečo, ker jim zakon narave tako veleva, ker je ta deca — njihova! Se en primer. Jugoslavija je edinstvena država in nje državni jezik je slovanski. Vendar zahteva italijanska manjšina v Dalmaciji za svoj jezik vse pravice v šoli, uradu in v javnem življenju.

Tako veleva zakon narave, čustvo, ki ga je prešlo že od svojega rojstva, vsakemu ljudstvu, da ljubi svoj jezik kot neolčljiv del svojega lastnega «jaz»! Temu zakonu narave smo in ostanemo zvesti tudi mi.

Spojujeta naš jezik, povrnite mu pravice, ki ste mu jih odvzeli v svoji slepoti! Edino s tem boste obranili in množili dobro razpoloženje v našem ljudstvu napram blagosljenemu italijanskemu jeziku. Le tedaj, če ne boste narinjali jezikovne edinstvenosti med državljane različnega jezika, boste utrjali tudi med drugodornimi državljani zavest o državni edinstvenosti! In uprava države, ki je res modra, stremi le po tej zavestil! To resnico je preziral g. videmski prefekt in zato je bil njegov nastop v Tolminu — ponesrečen!

Novi ugibanja o Matteottijevem umoru

Senzacionalno pripovedovanje nekoga kmeta

RIM, 27. Sodnijsko oblastvo, policija in ogromno število časnikaarjev se trudi, da bi končno rešili zagonetno uganko, kako je bil Matteotti umorjen in pokopan. O sodnijskem ogledu jame, kjer je bil Matteotti zakopan, ni še nikakih podrobnosti.

Včeraj sta se podala v zapore «Regina Coeli» sodnika comm. Del Giudice in comm. Tancredi, da zaslišata nekatere obtožence. O uspehih tega zaslišanja prinašajo rimski listi razna ugibanja. Splošno prevladuje mnenje, da je eden izmed obtožencev končno izdal mnoge skrivnosti. To naj bi bil Tirtschel, o katerem poročajo enkrat da je Rus, drugič da je Avstrijec, tretjič zopet da je Madžar. Tirtschelu je znano, da ga je «čeka» najela zato, da zalezuje Matteottija in da dožene, kam Matteotti zahaja in kdaj bi bil najprimernejši čas za rop. Tirtschel je časnikaarju Galliju, ki je bil tudi nekaj časa zaprt, ker je bil obtožen, da je sodeloval pri umoru Matteottija, izjavil, da je hotel opozoriti Matteottija, da je njegovo življenje v nevarnosti. V ta namen je govoril z Matteottijevo dekle in pozneje s poslanecem De Michelisom.

Veliko senzacijo je vzbudil razgovor med nekim kmetom iz Quartarella in urednikom lista «Epoca», ki ga je objavil ta list. Kakor poročajo «Epoca», je v bližini gozda Quartarella vzbudil pozornost urednika omenjenega lista neki kmet, ki je z izrednim zanimanjem skušal izvedeti za vse podrobnosti o uspehih dosedanjih preiskav o Matteottijevem umoru. Uredniku se je zdelo kmetova radovednost sumljiva; povabil ga je v avtomobil. Med potoma je porabil urednik vso svojo časnikarsko spretnost ter po dolgem obnavljanju izvil iz preplačenega kmeta naslednjo pripoved:

«Nekega dne je prišel k meni moj prijatelj B.; bil je ves razburjen in popolnoma iz sebe. Pozdravil me je ter v strahu vprašal, ali mi sme zaupati neko skrivnost. Pozval sem ga, naj mi kar pripoveduje; sedel je in govoril:

Ko je predsinočnim legal mrak nad gozd Quartarella in sem sem napravil domov, sem opazil luksuzen avtomobil št. 53-12169, ki je stal na mestu. Nenaodoma je stopil k meni visok mladenič in me je vprašal po vodi. Odgovoril sem mu, da je nimam. Nato mi je velel, naj odidem. Ubogal sem. V avtomobilu sem opa-

Karabinerji so vrnili nagrado 25.000 lir

RIM, 27. Poveljništvo karabinerjev je poslalo vodstvu unitarske stranke pismo, v katerem mu sporoča, da mu stavi zopet na razpolago 25.000 lir, znesek ki ga je vodstvo unitarske stranke izročilo poveljništvu karabinerjev, da ga nakaže onemu, ki je odkril Matteottijevo truplo. Poveljništvo karabinerjev sporoča, da ne sprejme nagrade, ker mora karabiner vrstiti svoje delo iz dolžnosti in ne morda za kakšno posebno plačilo.

Vodstvo unitarske stranke sporoča, da je izročilo nagrado poveljništvu karabinerjev le z namenom, da poveljništvo, ki ima na razpolago potrebne informacije, dožene, kdo ima pravico do nagrade. Vsa druga ugibanja rimske «Tribune» so ne-točna.

Francoski senat odobril londonski dogovor

in lausanesko mirovno pogodbo

PARIZ, 27. Na včerajšnji popoldanski seji se je nadaljevala razprava o londonski konferenci. Poincaré je izjavil, da noče raziskovati, če se Francija po londonski konferenci v resnici nahaja na pragu pravega miru, in da tudi ne mara omalovaževati v Londonu doseženih uspehov. Vsi Francozi da se pač strinjajo v tem, da je treba odvrtiti vsako nevarnost nove vojne. Poincaré je priznal, da je nastopala v Londonu francoska delegacija pogumno, zadržil pa je, da je sporazum med zavezniki že pod njegovo vlado napredoval in da je to moral priznati tudi MacDonald. Govornik je rekel, da je šele poruska zasedba privedla Nemčijo do večje spravljivosti in da je bila Francija prisiljena omejiti se na ustalitev svojega položaja v ruhrski kotlini, ko se pač ni mogla brez soudeležbe zaveznikov pogajati z Nemčijo, ker bi bilo to žaljivo posebno za Anglijo in za Združene države. Nato je govornik pripomnil, da je ruhrska kotlina prinesla zaveznikom v prvih mesecih tega leta eno milijard in 268 milijonov frankov in nihče se ni branil sprejeti pripadajočega mu dela te lepe svote. «Sprejeli smo — je zaključil Poincaré — Dawesov načrt, ker nam je nudil podlago za vzpo-

Vzpostavitev pokr. namestništva v Zagrebu je začasna?

Opozicijsko časopisje napoveduje konflikt med vlado in krono

BEOGRAD, 27. V političnih krogih zahtevajo, da bo vzpostavitev pokrajinskega namestnika v Zagrebu vplivala na notranji politični položaj. Vse beograjsko časopisje komentira ta čin vlade na zelo živahen način.

Opozicijski tisk napada Davidovičevu vlado, medtem ko skuša vladni tisk pomirjevalno vplivati na beograjsko javnost. Današnja «Samouprava» dolži vlado, da je kršila zakone in tudi ustavo. List očita vladi, da ne upošteva zadnjega kraljevega govora v Surdulici, v katerem je kralj nastopil za državno in narodno edinstvo, ter da se vlada ravna po Radičevi zahtevah.

Podobno piše današnje «Vreme»; «Beograjski Dnevnik» trdi, da bo prišlo po zaključku svečanosti v Peči do konflikta med vlado in krono. Vlada izjavlja, da je vzpostavitev pokrajinskega namestništva le začasna. Vsa javnost napeto pričakuje nadaljnih dogodkov.

pravljalo in sta ugotovila, da ni glede teh vprašanj nikakega razloga za izpremembo. Sporazumela sta se glede skupnega nastopa na zborovanju Društva narodov v Ženevi.

Zvečer ob 20. uri je minister Beneš sprejel časnikaarje, katerim je razložil stališče Čehoslovaške in Male entente glede zborovanja Društva narodov. Nato se je vršil slavnosten banket, katerega so se udeležili vsi člani delegacij za zborovanje Društva narodov.

Pozneje se je dr. Beneš odpeljal iz Ljubljane v Ženevo; dr. Marinković odpotuje šele čez par dni.

Sestanek med Benešem in Marinkovićem

Popoln sporazum — Dr. Beneš odpotoval v Ženevo

LJUBLJANA, 27. (Izv.) Danes ob 17.05 sta prispela v Ljubljano čehoslovaški minister zunanjih zadev dr. Beneš in jugoslovski zunanji minister dr. Marinković. Na kolodvoru je bil kratek sprejem, nato sta se ministra podala v vladno palačo, kjer se je vršil napovedani sestanek. O tem sestanku je bilo izdano naslednje uradno poročilo:

Minister zunanjih zadev Čehoslovaške republike dr. Beneš in minister zunanjih zadev Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev sta se sestala danes v Ljubljani. Pri tej priliki sta razmotrivala o vseh vprašanjih, o katerih se je že prej raz-

Mala ententa in priznanje sovjetske Rusije

BEOGRAD, 26. V javnosti se je v zadnjem času mnogo razpravljalo o predstoječem priznanju sovjetske Rusije po državah Male entente in posebno po Jugoslaviji. Kakor se doznava iz dobro poučenih krogov, ni pričakovati nobene odločitve te vrste na predstojećem sestanku zunanjih ministrov Male entente. Vprašanje priznanja Rusije se je rešilo, kakor znano, že na konferenci Male entente v Beogradu, kjer se je sklenilo, da se prepušča njenim posebnim članicam, da postopajo v tej zadevi po svojih razmerah in potrebah. Ta sklep se je storil radi tega, ker nimajo države Male entente v tem problemu skupnih interesov. Jugosl. interesi v zadevi priznanja Rusije so popolnoma drugačni kot oni Čehoslovaške, ki ji je iz gospodarskih ozirov zelo mnogo na tem, da vzpostavi odnose z Rusijo. Jugoslovski in čehoslovaški interesi pa se zopet ne krijejo z onimi Rumunije, ki je v resnem sporu s sovjetsko Rusijo zaradi Besarabije. Države Male entente so se sporazumele le glede vprašanj, izvirajočih iz neullyske in trianonske mirovne pogodbe, sicer ima vsaka članica popolnoma proste roke.

Trgovinska pogajanja med Jugoslavijo in Avstrijo

DUNAJ, 26. Pogajanja, ki se vrše med avstrijsko vlado in jugoslovensko delegacijo pod vodstvom oddelnega načelnika trgovinskega ministristva v Beogradu, Todoroviča, se nanašajo za enkrat na splošne smernice za sklenitev trgovinske pogodbe. Kakor znano, se v Jugoslaviji že delj časa posvetujejo o uvedbi avtonome carinske tarife. Pri sedanjih pregovorih gre za to, da se dožene, na kakšni podlagi naj bi se vršila pogajanja o trgovinski pogodbi, ki se začne sredi septembra, ali na temelju še veljavne, ali pa na podlagi carinske tarife, ki je sedaj v razpravi. Avstrija bo v vsakem primeru zahtevala, da se vzame nova avtonoma carinska tarifa za izhodišče porazgovorov.

Uporno razpoloženje v Sudanu

LONDON, 27. Iz Chartuma poročajo, da so na mošaji v El Obeidu in na bazaru bile nabite proklamacije, ki pozivajo k uporu zoper angleško oblast. Oblast je razglase odstranila.

Romunija v Društvu narodov

BUKAREST, 27. Ker je prvi delegat v svetu Društva narodov Disescu podal ostavko, je vlada določila ministra za zunanje zadeve Duco za svojega stalnega predstavnika pri Društvu narodov. Njegov namestnik je Titulescu. Duca potuje danes, 27. t. m. v Ženevo.

Bolgarska delegacija za Društvo narodov

SOFIJA, 27. Na seji ministrskega sveta je poročal zunanji minister Kalfov o konferenci Društva narodov v Ženevi. Bolgarsko odposlanstvo bo sestavljeno tako: Zunanji minister Kalfov kot predsednik, narodni poslanec in bivši minister Madžarov, narodni poslanec in bivši minister Danilov, pomočnik in ravnatelj političnega oddelka v zunanjem ministristvu Pomenov. Delegacija pride jutri v Beograd.

Razorožitveno vprašanje

PARIZ, 27. Herriot je glede vprašanja razorožitve izjavil, da je on za razorožitve, toda le pod pogojem, da bo ugodno rešeno vprašanje varnosti. To vprašanje je za Francijo glavna stvar. Dalje se je tudi izrekel proti različni oceni vrednosti raznih vrst orožja.

Veliko zborovanje fašistovskih in liberalnih županov.

RIM, 27. Dne 20. septembra se bo vršilo v Rimu zborovanje fašistovskih in liberalnih županov iz vse Italije. V političnih krogih menijo, da bo imelo zborovanje namen, da pripomore k zbližanju med fašisti in liberali.

Dawesov načrt pred tretjim branjem

BERLIN, 27. Državni zbor je včeraj pričel drugo branje zakonskih predlogov, ki stoje v zvezi z izvedbo Dawesovega načrta. Glasovanje bo danes popoldne.

Vihar v Ameriki

PARIZ, 27. V Luisiani je silen orkan podrl cerkev. Deset oseb je mrtvih, 22 pa ranjenih.

Avtomobilska nezgoda jugoslovanske vojaške minije na Moravskem

PRAGA, 26. Jugoslovanska vojaška minija, ki se je udeležila letošnjih vojaških vaj pri Moravici, je imela avtomobilsko nezgodo. Jugoslovanski vojaški ataše v Pragi Nenadović in poročnik Lavič sta bila lahko, polkovnik Ilič in poročnik Antonović pa težko ranjena.

Politični položaj

Politični položaj v Italiji je postal v zadnjem času malo zanimivejši. Ministrski predsednik Mussolini je posegel te dni inicijativno v razvoj dogodkov z dvema činoma, ki sta rodila mnogo novih polemičnih razmotiranj. Kakor smo že poročali med brzofavnimi vestmi, gre za znano Mussolinijevo pismo županu v Firenci in na drugi strani za razgovor med ministrskim predsednikom in ravnateljem glavnega glasila italijanskih liberalcev «Giornale d'Italia». Oba Mussolinijeva koraka se smatraja kot globoka poklona ministrskega predsednika pred liberalci, katerih sodelovanje si hoče načelnik vlade na vsak način zagotoviti.

V zadnjem času je postajalo to sodelovanje zelo negotovo in napetost med liberalci in fašisti se je vidno večala z vsakim dnem. Glavni vzrok takemu položaju ni pa iskati v odpravi tiskovne svobode, ne v moralnem pritisku, ki ga vrši na liberalce opozicijske časopisje in tudi ne v raznih fašistovskih izgredivih, ki so ustvarili posebno v južni Italiji (dogodki v Neapolju) zelo nepovoljen položaj. Pravi vzroki «liberalne jeze» na fašizem tičijo marveč v dejstvu, da se fašisti resno pripravljajo na odpravo sedanje liberalne ustave, oziroma na njeno temeljito spremembo. Fašisti so postavili liberalce s to svojo grožnjo na težko preizkušnjo. Morali bi žrtvovati svojo najdragocnejšo dedščino, eno največjih pridobitev italijanskega risorgimentna in poleg tega svoje lastno dele — t. j. albertinsko ustavo. Ako bi fašisti vztrajali pri svojih načrtih, bi skoraj brezdvomno prisilili s tem liberalce k izstopu iz vladne večine. Posledica bi bila ta, da bi se liberalci pridružili tistim strankam, ki branijo ustavo, torej opoziciji. Fašisti bi bili s tem potisnjeni v kot, iz katerega bi ne bilo rešitve. Predvsem pa ne bi vlada nikakor mogla misliti na kako sklicanje parlamenta. Fašizem bi ne bil samo «moralno osamljen», da rabimo izraz opozicijskega časopisja, temveč tudi dejanski. Mussolini je uvidel to nevarnost in da jo pravočasno odvrne, je pisal ono pismo županu v Firenci in povabil k sebi ravnatelja glavnega liberalnega glasila.

Sodeč po raznih pripombah in razmotirvanjih rimskih listov, kakor tudi po izjavah samega «Giornale d'Italia», je imel razgovor med Mussolinijem in odv. Vettori-jem uspeh, t. j. Mussolini je dal ravnatelju «Giornale d'Italia» primerna zagotovila, s katerimi ga je prepričal, da nameravana reforma ustave vendar ni tako strašna stvar. Nekateri listi hočejo celo vedeti, da je bil pri omenjenem razgovoru zasnovan načrt za splošno pomirjenje med fašisti in liberalci. Za Mussolinija bi bil vsakekor velik političen uspeh v sedanjem hipu, ako bi se mu posrečilo rešiti politični «status quo», t. j. ohraniti kompaktnost svoje parlamentarne večine, s katero bo mogel kljubovati opoziciji tudi na čisto parlamentarnem polju.

Zaostritev razmerja med njegovo stranko in liberalci pa mu daje obenem tudi važen pouk, ta namreč, da je vprašanje odprave oziroma temeljite spremembe sedanje ustave mnogo kočljivejša zadeva, nego si mislijo fašisti, in da fašizem nikakor ne kaže, da bi se z ustavo nepremisljeno — šalil!

Natelo važna razsodba

Civilno sodišče v Aleksandriji (v Italiji) je izreklo, da so zavarovalne družbe obvezane plačati odškodnine za poškodbe od strani fašistov. V konkretnem slučaju je rešena sodnja obdobja zavarovalno družbo v plačilo 110.000 lir odškodnine. To razsodbo utemljejuje sodnja tako-le:

Tisti čini nasilja niso bili zgolj epizode revolucionarnega gibanja, ali ljudska buna, ker na njih ni sodelovalo ljudstvo, ker so bili pripravljani pred delj časa in niso torej izbruhli iznenada, marveč so se izvajali metodično, skoro na strateški način, vsled formalne, že prej izrečene grožnje; ker jim je bil neposreden cilj politično maščevanje, strankarska represalija proti nasprotni stranki, a posredni cilj jim ni bil — vsaj po namenu ne — rušenje, marveč vzpostava reda, ne odprava, ampak nadomestitev oblastev.

Ta razsodba je gotovo velike načelne važnosti. Kajti v vseh takih slučajih se skušajo zavarovalne družbe izogniti vsake obveznosti za izplačilo odškodnine s tem, da pripisujejo vsem gibanjem fašistov »revolucionaren in ljudski značaj«.

Nauki dveh katoliških mož

Nedavno se je vršil v Brnu kongres katoliške ljudske stranke iz Moravske, Slezije in huličinskega ozemlja (na pruski strani), združen z evharističnim spreedom. S shoda, ki se ga je udeležilo tudi več poslancev in senatorjev stranke, so poslali vdanostni brzojavki papežu in predsedniku čehoslovaške republike. Minister Šramek je imel govor, v katerem je razpravljal o poslanstvu češkega naroda in Slovanstva sploh. Izrekel je željo, naj bi češki narod motril položaj izključno s splošnih stališč (torej ne strankarskih) in naj bi ne pozabljal nikdar, da je kultura podlaga bodočnosti naroda!

V mariborski »Straži« pa je katoliški pisatelj, zgodovinar in znanstvenik dr. Fr. Kováčik objavil članek poln lepih naukov o ljubezni do domovine, o spoštovanju do države in o jugoslovanskem patriotizmu, ki naj bi jih uvaževali rojaki v Sloveniji in na Hrvaškem. Piše:

«Naše narodno mišljenje in čustvovanje mora vključevati vedno tudi državnost. Naša jugoslovanska država mora biti naš ponos, punčica našega očesa. Le v njej in po njej je zagotovljena naša narodna individualnost. Tisti dan, ko bi šla ta država narazen, smo izgubili tako Slovenci kakor Hrvatit! Pa tudi Srbi bi postali brezpomembna zakotna država, igrača naših sosedov. Kdor koli ruši našo državo, pade naša prokletstvo izdajalca... Res je marsikaj slabega pri nas, ki bi lahko bilo drugače. A pomislite si treba, da so razne nadloge in težave splošno povojno zlo. Drugod se več trpijo, pa de psujejo tako zoper državo. To babje zabavljanje in godrnjanje zoper državo naj zatirajo naše organizacije... Vse obsejane vredne so tudi hujškajna nekaterih sivojčev, ki venomer vrtijo lajno o neki samovojni, popolnoma neodvisni Hrvaški, o skupni državi pa ne marajo nič slišati. Ti ljudje vedoma ali nevedoma napeljujejo vodo na mlin grabežljivim sosedom, Nemcem in Madžarom.»

O politiki Radčića in njegovih streljanj si ne moremo misliti poraznejše sodbe, nego jo je tu napisal odlični katoliški znanstvenik. Za državo je govoril minister Šramek na kongresu katoliške ljudske stranke v Brnu — za državo govori katoliški odličnjak dr. Kováčik!

Tretje redsko-evharistični kongres na Trstnu

S Trstata smo prejeli: Povodom 700-letnice stigmatizacije sv. Frančiška Asiškega (1224 do 1294) se bo vršil na Trstatu v dneh 6-8 septembra evharistični kongres, ki se ga udeležijo več škofov in veliko število odličnih katoliških mož. Kongres priraja »Savez Trgačev Reda«, ki je ena največjih religioznih organizacij v Jugoslaviji in šteje 75.000 članov v Hrvaški, Slavoniji, Dalmaciji, Bosni, Hercegovini, Vojvodini itd. Pričakujejo se velike množice naroda iz Like, Goriškega okraja, Vindola, enega dela Istre, Dalmacije in otokov. Vsa priredba kongresa bo imela neki specialni primorski značaj. V procesiji bodo tvorili častno stražo ob sv. sakramentu mornarji, a baldahin bodo nosli pomorski kapitani in piloti, obkroževali pa ga bodo čelari v mornarskih oblekah, ki bodo nosili simbolične znake: sidro, sveče, palme in lovorove vejice.

Gospod Mars (po pravici užaljen, ker je pretekli terek na tisoče občinstva izkazovalo svoje zanimanje in občudovanje, ki je sicer bilo namenjeno njemu, na povsem zgrešen naslov) nam je poslal sledeči popravek, s prošnjo, da ga stavimo prizadetim na znanje:

Zvezda, ki so jo v terek popoldne, ko je najlepše sijalo Sonce, lahko s prostim očesom opazovali na nebu, nisem bil jaz, Mars, temveč moja sestra Venera, sicer znana kot večernica ali jutranjica. Poudarjam izrecno, da se ravnokar nahajam v opoziciji s Solncem, to se pravi, da sem ravno na nasprotni strani Zemlje kakor Sonca. Kadar je Sonce nad horizontom, sem jaz pod horizontom. Ko je Sonce najvišje na nebu, sem jaz na najnižji točki pod obzorjem. Pač pa se drži vedno bližje Solncu, v katerega je brzokono silno zaljubljen, Venera. Te dni se pokaže približno tri ure pred solničnim vzhodom v svojem sijaju na vzhodu in hiti pred Solncem proti zapadu, toda ne v veliki razdalji. Z boljšim daljnogledom bi ji lahko sledili na vsej poti. Večraj pa je bilo ozračje izredno ugodno, tako da ste jo lahko videli s prostim očesom. Tem lažje ste jo lahko izsledili, ker je bila v bližini komaj vidnega zadnjega kraja Lune. Jaz, Mars, pa sem skrajno užaljen, da so ljudje imeli Luno za mojega trabanta, ko bi jim vendar le moralo biti jasno, da imam dva trabanta, ki me vestno spremljata (kakor se vidi, na Marsu ne rabijo več dvojine. - Ur.) na moji poti in ki se nikakor ne klajajo okoli zaljubljene Venera. Sicer pa sem hud tudi na kratkovidnost človeških bitij. Saj bi si lahko pomagali z daljnogledom in videli bi, da je zvezda, ki so jo lahko v terek videli na nebu, imela docela obliko Lune proti koncu zadnjega kraja. Tako obliko pa ne morem imeti jaz, Mars, kakor rečeno, v opoziciji s Solncem, to je v taki legi napram Zemlji in Solncu, kakor Luna o mlaju, ko nam kaže lepo okroglo svetlo ploščo.

Vas prosim, gospod urednik, da sporočite zemljanom, da me sicer izredno veseli, da je toliko bitij na Zemlji, ki se zanimajo za moje prebivalce, da pa sem se že pred dolgimi leti rešil vse dvo-, četvero- in večnočne golazni, ki so lazile po mojem telesu. Sedaj živim sam v miru in isto želim tudi cenjenim zemljanom.

Promocija. V Frankfurtu je z odliko promoviral za doktorja prava g. Ivan Okretič iz Kostanjevice na Krasu.

Društvene vesti

Podružnica »Solskega društva« v Lonjerja priredi v nedeljo, 31. t. m. skupno z domačimi dijaki vrtno veselico na vrtu gostilne pri »Zupanu« z bogatim sporedom: petjem, godbo, igro, srečolovom, šaljivo pošto itd. Iz prijaznosti sodelujejo razna pevka društva. Svira godb. društvo od Sv. M. Magdalene. Čisti dobiček gre v korist Solskemu društvu in Dijski Matici. Začetek ob 4. uri.

Pevsko društvo »Ilirija« bo imelo jutri, v petek, 28. t. m. pevsko vajo mešanega zbora v vsadnih prostorih. Pevci in pevke naj pridejo polnoštevilno ob 8.30. Vpisujejo se tudi novi člani. Ljubitelji petja prihitite!

Dramatični odsek šentjakobeke »Čitalnice« priredi v nedeljo, 7. septembra t. l. v dvorani DKD pri Sv. Jakobu dramo »V nižavi«. Naše občinstvo pozivamo, da se tega dne v kar največjem številu udeleži kulturne prireditve ter na ta način vzpodbudi igralce k vztrajnemu delovanju na polju kulture.

Planinsko društvo priredi v nedeljo, 31. t. m. izlet na Crno prst. Odhod v soboto ob 17.55 z državnega kolodvora z brzovlakom do Podbrda. Za prenočevanje v Podbrdu bodo pripravljena primerna ležišča. V nedeljo ob 4.30 odhod iz Podbrda na vrh Crne prsti. (4 ure hoda). Na vrhu daljši odmor, zatem pohod po grebenih do Rodice, odkoder v dolino do Sv. Lucije. Iz Sv. Lucije z brzovlakom v Trst (dospe ob 24). — Ker je ta izlet precej naporen, se priporoča udeležencem planinska oprava, predvsem planinske čevlje!

Vrdelski Sokol. Danes ob 9. uri zvečer odbojstva seja.

Slov. akad. fer. društvo »Balkan«. Danes ob 20.30 se bo vršil redni sestanek s predavanjem. Uro prej bo odbojstva seja. — Odbor.

Vrtna prireditve pri Sv. Ivanu. Drugo nedeljo, t. j. 7. septembra, priredita Solsko društvo pri Sv. Ivanu in Dijska Matica s pomočjo akademikov vrtno veselico pri Sv. Ivanu. Vseh pevskih društev je objubilno sodelovanje, preskrbljeno bo za lepo vrtno zabavo s srečolovom, šaljivo pošto in drugimi zanimivostmi. Kter gre čisti dobiček v korist otroškemu vrtcu, upamo, da ne bo nihče zamudil prilike, ki se nudi njemu v zabavo, narodu v korist.

»Kolo«. Danes, kakor po navadi, vaja. M. D. P. - Trst. Turistični odsek organizira za v nedeljo, 31. t. m. popoldanski izlet v Gabrovec. Odhod od Sv. Jakoba ob 13. uri oz. iz Barkovelj ob 14. uri. Prijatelji društva dobrodošli. — Vodja.

Iz tržaškega življenja

Brivec in njegov zaklad. Brivec Joahim Capatano je hranil v svoji brivnici v ulici G. Carducci št. 30, lepo skrinjico s 430 lirami. Pa se je zgodilo, da ga je prišel včeraj obiskat neki njegov znanec po imenu Klement De Bottomi, ki se je začel takoj zanimati za lepo skrinjico, ki je ležala tam na mizi.

Kakor nadasč je šel Capatano za hip iz brivnice ter pustil znanca samega notri. Ko se je pa vrnil, ni našel več ne njega in ne skrinjice. Kaj mu je bilo storiti? Šel je lepo na policijo ter tam naznanil ves dogodek. Policisti so šli takoj na delo in še predno je preteklo par ur, so že imeli »tiča« v rokah. Možakar je sicer nekoliko časa trdovratno trdil, da je nedolžen, končno je pa vse po pravici povedal, kako je bilo. Ni pa hotel povedati na noben način, kam je spravil skrinjico in denar.

Višek predrznosti: tatovi ukradli pri belem dnevu iz skladišča 10 vreč sladkorja. V terek, kmalu po 18. uri, so videli razni ljudje, kako so nekateri možakarji nosili iz skladišča tvrde S. A. Legnami v ulici Campo Marzio polne vreče blaga, katerega so potem odpejali z vozom. Ljudje so seveda mislili, da so to tvrdkini uslužbenci, ter se niso dalje zanimali za nje. V resnici so pa bili to — tatovi.

Naslednjega dne so namreč uslužbenci zapazili, da so bila vrata skladišča odprta s ponarejenimi ključi. Ker se jim je zdelo ta okoliščina sumljiva, so malo pogledali po skladišču ter takoj zapazili, da manjka deset vreč sladkorja v vrednosti 6000 lir. Dogodek je bil javljen policiji. Krivce zasledujejo, toda do sedaj brez uspeha.

Gospodari na letovišču, tatovi pa v njihovem stanovanju. Je poletje, in ljudje hodijo pridno na letovišča; ko se pa vrnejo, morajo z žalostjo ugotoviti, da so bili med tem časom tatovi v njihovem stanovanju.

Eno tako hūdiko razočaranje je doletelo včeraj tudi Pavla Zennara, stanujočega v ul. Cologna št. 5. Nahajal se je par tednov na letovišču. Med tem časom so vdri v njegovo bivališče neznan tatovi ter ukradli razno tetenino, obleke, perilo itd. v vrednosti 20.000. Okradencu ni kazalo seveda drugega, nego da je šel na policijo ter naznanil dogodek.

Dvajset let v ječi. Leta 1904, se je zgodil v našem mestu krvav dogodek, o katerem se je govorilo še dolgo potem: večkrat kaznovani Anton Freno je ubil v starem mestu policaja Antona Negode. Leta 1905. se je izvršila porotna razprava, in na podlagi pravoreka je bil Freno obsojen na smrt na vesalih. V zadnjem hipu, ko mu je že rabelj vezal vrz okoli vrata, ga je vladar pomiloštil in mu spremenil kazen v 30 let težke ječe. Te dni je bila Frenu znižana kazen na 20 let in jetnik je bil potemtakem izpuščen na svobodo.

Nesreča v čistilnici olja v Zavljah. Delavec Josip Strajn, star 23 let, stanujoč v Dolini št. 40, je hotel sinoči pri delu v čistilnici olja v Zavljah zapreti hidravlično sesalno. Pri tem pa je jo že bolj odprl, tako da mu je voda udarila v obraz ter mu vsled silnega pritiska zlomila čeljust. Prepeljali so ga v mestno bolnišnico.

Nesreča na parknu. Težak Ivan Laurič, star 28 let, stanujoč v ul. S. Lucija, je padel včeraj pri delu na parknu »Genova« s precejšnje višine ter se hudo potokel. Tudi njega so prepeljali v bolnišnico.

Kdo mu je vrjel kamen? 11-letni Viktor Ferrarese, stanujoč v Zg. Carboli št. 150, je splezal včeraj popoldne čez plot v sosedovo zemljišče. Tedaj mu je pa priletel od nekod kamen nad levo oko. Kdo ga je vrjel, se ne ve. Deček je bil prepeljan v bolnišnico.

Zaključek razstave v Tolminu

V nedeljo dne 24. t. m. je bila z vso slovesnostjo zaključena I. poljedelska in gozdarska razstava v Tolminu. Sicer je mislil prireditveni odbor podaljšati trajanje razstave, toda iz gotovih vzrokov je ostalo pri starem določenem roku. To nedeljo je bil dotok ljudstva povsem živahnejši, kot prejšnja nedeljo na dan otvoritve, in sicer iz razloga, ker je vreme kazalo biti usmiljenjše, kakor tudi, ker je bil zadnji dan. Ljudi je bilo ta dan zares zelo veliko v Tolminu, toda po največ le lovcev iz Vidma in Čedadu. Iz Gorice in okolice ter s Tržaškega pa ni bilo skoraj nobenega. (Vseh obiskovalcev tekem celega tedna razstave okrog 4000.) Med odličnejšimi gosti smo videli v nedeljo g. prefekta Nencetti-ja iz Vidma.

Zadnji dan razstave je bil določen za to, da se odlikujejo najboljši razstavljalci in se jim podelijo zaslužena odlikovanja. Ob 10 in pol se je začel čerimonijski odlikovanje pred posebno komisijo, ki je pregledala za v četrtak razstavljene predmete in jih odlikovala. Odlikovanja so bila sledeča: I. zlato, kraljevo svetinjo je dobila zadržna mlekarna v Zatočini. II. zlato svetinjo je dobil g. Mihelič, mizar v Bovcu, za svojo razstavljeno mebljavno sobo. III. zlato svetinjo je dobil g. Črv, mizar iz Tolmina, istotako za mebljavno sobo in IV. zlato svetinjo je dobil g. Lipušček, kovač iz Črnega vrha nad Idrijo, za svoja precizna kovaška dela (štedilnik).

Srebrne svetinje so dobili sledeči gg.: Kavčič Andrej iz Ljubinja, Munih Josip iz Sv. Lucije, Manfreda iz Volč, Rakušček Josip iz Sv. Lucije, mlekarne v Volčah, v Rutu, v Smati, v Idriji, v Livku, v Poljubnju, g. Gorjan iz Gorice, g. Zagar Anton iz Zage, g. Plemelj iz Cerkna, g. Obid Franc iz Cerkna, g. Kragelj iz Volč, g. Rutar Ivan iz Tolmina, g. Fon iz Idrije, g. Grenover iz Tolmina in g. Frandolč iz Kobariča. Vsi oni, ki niso dobili srebrne svetinje, so dobili pa častne diplome, tako, da so bili, z eno besedo rečeno — vsi odlikovani.

Nadalje so bili kot zadnji odlikovani s častnimi diplomami osnovatelji in izvršni odbor gg. Dr. Biasutti, predsednik »Pro Montibus«, inž. Machnich, inž. Kralj, dr. Marsan in dr. Fattor; nadalje je bil odlikovan s častno diplomo tudi g. Mrak, za vse svoje zasluge, in končno vsi drugi sotrudniki in oni, ki so si stekli zasluge za to razstavo. Kot prvi in zadnji pa je bil odlikovan Tolmin sam. Na mestu, namreč, kjer so izkopali najlepši kostanj v procelju mestnega vrta in drevoreda, je bil odkrit v nedeljo velik cementni podstavek za zastavo, ki predstavlja liktoraki sveženj z sekuro. To odlikovanje je postavljeno vsem onim, ki so si pridobili »nemilnjih« zaslug v tolimskem okraju.

Cerimonijski odlikovanja je bil zavrt v nepotrebno politično ozadje, kakršnega je imela tudi razstava sama. Pred odlikovanjem smo slišali običajne govore, ki so bili po vsebini enaki onim na dan otvoritve razstave, namreč vroča želja po čimprejšnji asimilaciji in poitalijančevanju. Omenjamo je oni odstavek iz govora g. prefekta Nencetti-ja, ki se nanaša na našo upravičeno zahtevo po dvojezičnosti napisov v razstavi. G. prefekt ponavlja staro trditve, da v uradih, poleg državnega jezika, to je italijanskega, ni prostora za druge jezike. Izven tega pa nam »milostno« dovoljuje rabiti svoj »družinski« jezik, da celo s simpatijo — ali je to res? — vidi, da se ljubi in goji materin jezik. Kot primer hoče postavljati Furlane, o katerih pravi, da jih ne smatra nič manj Italijane, ker govorijo njemu nerazumljiv jezik, ter da tudi nas — ki govorimo ravno tako njemu nerazumljiv jezik — ne smatra manj Italijane. Logiko teh skloпов pripuščamo dragim čitateljem v dobrohotno razmišljanje. Na koncu pa gospod prefekt vendar uvideva pogrešenost te enojezične razstave, in ne dvomi, da bi se ta »nedolžna želja« uresničila v kaki prihodnji razstavi. Malo prepozno ta prihodnja in še silno negotova koncesija, ker smo slišali, kar je bilo naših domačih obiskovalcev, to je Kobaričce, Bovčane, Cerkljane, Idrijce, Grahovce, Podbrčane in mnogostevne druge, nam zaupno tožiti, o neslovanskem licu razstave, da ne razumejo, kaj da je razstavljeno in podobno. Da celo nam je znano, da se mnogi niso hoteli udeležiti razstave in razstaviti svoje stvari.

Ob razdelitvi odlikovanj je igrala rudarska godba iz Idrije, katero je poslal v Tolmin g. komisar Castellazzi iz Idrije.

Opoldne je povabil g. komisar Mrak kakih 30 odličnejših oseb na obed k Modrijanu.

Kot dodatek k zaključitvi razstave so se vršile celi dan od 9 ure dop. pa do 5 ure pop. tekme v streljanju pri moškem konviktu ob Soči. Teh tekem so se udeležili večinoma lovci-izletniki iz Vidma, Tarčenta in Čedadu. In ko se je tudi ta slavnost zaključila z odlikovanjem najboljših strelcev, je začel na prostem pred razstavnimi prostori poč. Igrala je taista idrijska godba pozno v noč.

Gospodarski uspeh razstave ni bil preveč povolen. Največ kupcev so dobili mlekarski stroji in druge v mlekarsko stroko spadajoče priprave firme »Alfa Laval«; naše mlekarne so jih kupile za kakih 25.000 lir. Prodan je bil razstavljeno sir, medtem ko je ostalo maslo deloma nerazprodano. Tudi o kakih nadaljnjih naročitih mlečnih izdelkih nismo do sedaj slišali, kar pričča, da so bili obiskovalci le bolj radovedneži.

Za prihodnje razstave pričakujemo in iskreno želimo boljših uspehov, seveda ako bodo prireditelji znali postopati bolj taktno in z večjim razumevanjem spoznati dušo in čustva našega prebivalstva.

Izpod Čavna

V svojem dopisu izpod Čavna ne smem prezreti neke naprave, ki povzroča posebno v zadnjem času mnogo razburjenja in prerakanja. Avstrijska uprava je zgradila v vojni vodovod, ki je služil prvotno le v vojaške svrhe in ki je vodil od izvira Hublja nad Ajdovščino proti Krasu (via Renče). Po vojni pa je prišel v civilno upravo in v Dornbergu obstoja vodstvo vodovodnega konzorcija. Vodovod se je v mnogih občinah podaljšal, nastale so tako vodovodne frakcije, ki so se v nekaterih občinah zgradile na lastne stroške, v nekaterih pa ne. Že to golo dejstvo je pri nekaterih življalcih vode povzročalo precej neveljave; še več pa to, da se ne plačuje v vseh občinah enako. Ker se je zadnje čase — radi nerednega plačevanja vodarine — širila govorica, da se voda gotovim zapre, so se zbrali na posvetovanje življalci vode v Dobrvljah in poslali so nekako resolucijo vodstvu vodovodnega konzorcija v Dornbergu, ki se razume z njihove strani kot resen opomin. V tej resoluciji zahtevajo med drugim, da se sklicuje takoj ali vsaj v najkrajšem času občni zbor, da pregledajo vse račune konzorcija; dalje prosijo za znižanje vodarine in da se določi za vse občine enako. Nejasno in negotovo pa je še, kako se bo stvar iztekla. Vsekakor se morajo nerednosti, če sploh obstojajo, odpraviti in zato je v resnici najbolj primerno, da se skliče občni zbor, kjer bo vsakemu dana prilika izraziti svoje mnenje in se informirati o poslovanju konzorcija. To bi bila edino pametna in mirna rešitev te vodovodne afe.

So pa še druge nerednosti v našem vipavskem kraju, na katere bi morali meročajni faktorji obrniti več pozornosti, in ne samo to, marveč tudi energično nastopiti, da se sploh odpravijo. To so naše poštno razmere, ki so v resnici skandalozne! Pomislite samo: Nedeljsko »Edinost« čitajo v Ajdovščini že v nedeljo zjutraj ob deseti uri; na Cesti (3 km od Ajdovščine), v Dobrvljah, Velikih Žabljah ali v drugih bližnjih občinah — čujte in strmite — še v popoldne ali v najboljšem slučaju dopoldne!!! Res — ekspres! Dolgo časa si teh nerednosti nismo znali razložiti, a sedaj smo prišli tudi temu na sled. Stvar je namreč taka-le: Jutranji vlak je prvotno puščal vsa pisma in časopise itd. na vsaki železniški postaji za tamošnjo pošto. Modrijanom (ne vem katerim) pa se je vse to zdelo prepočasno in so določili: Kaj bi imeli te sitnosti s pošto, peljimo vse v Ajdovščino, tam pa naj uredi po svoji pameti! Tako se je tudi godilo in približno tako se še danes godi v tej dolini Šentflor... Vipavski. Vsa tržaška pošta in z njo »Edinost« — utrjena vsled dolge vojnje iz Trsta — prenočuje v Gorici in šele naslednjega dne zjutraj »prirajža« z Ribljevo korijero na zaželjena mesta. Res originalno! Mi pa smo se naveličali tega »špasa« in energično zahtevamo, da se vse to popravi, da bomo vsaj naš dnevnik redno dobivali.

Ker sem že zgoraj omenil našo vipavsko železnico in naš mili polžev »ekspres«, hočem nasloviti par besed tudi na železniško direkcijo.

Če se peljemo iz Ajdovščine v Gorico ali obratno, naštejemo med desetimi postajami za osebni — osem za blagovni promet. K število samemu nimam sicer ničesar pomniti, pač pa moram opozoriti na razvrstitev teh postaj. Bore tri km od Ajdovščine, kjer je velika postaja za osebni in blagovni promet, se nahaja postaja Sv. Križ-Cesta, ki ima tudi svoje blagovno skladišče, dočim na vsej nadaljni poti do Batuj (okrog 8-9 km) ni nobenega (!), čeravno se je že toliko in tolikokrat zahtevalo in moleđovalno z različnimi prošnjami od raznih strani, zlasti pa od dobavrske zadrage, da se tudi v Dobrvljah napravi blagovno skladišče, kar bi bilo vsekakor koristno, ne samo za dobavrsko zadrugo, ki ima velik promet, marveč na splošno, ker ima postaja Dobrvlje zelo velik okolišč (4 občine) in je nekaj njih naravni center, kar se vidi tudi iz osebnega prometa na imenovani postaji, dočim služi sedanje blagovno skladišče na postaji Sv. Križ-Cesta eni oz. dvema občinama (Lokavec in Sv. Križ), od katerih pa faksično samo Lokavec! Ne pišem teh vrstic morda iz kakega nasprotovanja do sveto-kriške postaje, temveč govorim le z dejstvi, ki so jasna in ponavljam: Blagovno skladišče na postaji Sv. Križ-Cesta je brezpredmetno. Razumljivo je bilo to morda tedaj, ko še ni vodila sedanja pot iz Lokavca v Ajdovščino, a danes, ko je ta že napravljena, imajo Lokavčani isto razdaljo do ajdovske kot do sveto-kriške postaje. Zato bi bil že čas, da železniška direkcija sama to izprevidi in preloži blagovno postajo v Dobrvlje, kar je z ozirom na promet in na njeno lego upravičeno zahteva.

In železniški direkciji še eno vprašanje! Zakaj je odvzela stranske tračnice na postaji Kamnje in na postaji Dobrvlje, tračnice, ki so jih napravili v vojni in ki jih ne bi bilo treba na novo postavljati in ne bi bilo potreba novih stroškov, v slučaju, da bi postala dobavrska postaja tudi blagovna postaja, saj škoda dotične tračnice itak niso delale!

Našim županstvom pa priporočam, da se z vso silo lotijo dela in da se pobrigam, da dobe še enkrat Dobrvlje svoje blagovno skladišče in tudi priporočam, da napravi dobavrska zadruga ponovno prošnjo, ki naj jo županstva podpirajo.

In še na nekaj moram opozoriti, predno zaključim svoj gospodarski dopis, ker tudi to zadeva naše gospodarstvo.

Iz Gorice v Ajdovščino je napeljana elektrika, ki vodi na treh žicah v ajdovsko tovarno. Kot našašč so postavili to električno napeljavo kot nekako dražilo prav blizu občin, mimo katerih je napeljana. O samostojnih električnih napeljavah, o vodnih silah, ki da so še neizrabljene in ki b' se dale uporabiti za električno razsvetljavo cele Vipavske doline, se je premno gokrat govorilo, a do realizacije teh govoričenj in objubljanj ni in v doglednem času tudi ne bo prišlo. Govorilo se je seveda o domačem kapitalu. Vendar je sedanja napeljava že nekaj pripomoček, le škoda, da elektrike nečajo odstopiti. Za razsvetljavo bi bile tri žice sicer premalo, a naj bi se napeljale še dve ali tri in naj bi se tudi ojačila centrala v Gorici — it vse občine bi si v kratkem času lahko preskrbele električno luč. Županstva, zganite se in moleđujte! Ljudstvo vas bo v tem podpiralo. Branko.

Izpod Čavna. Kdor čita naše liste in zasleduje poročila iz Vipavske doline, bo videl, da se nobeden ne zgame, da bi opisal naše razmere. Le tu pa tam zasledimo kako kratko poročilo o društvenih veselicah, o predavanjih ali kaj podobnega. Morda se kdo celo tako opomaga, da javno napade kako osebo, ki mu ni prijetna, vendar se pa nihče ne zmeni za naše skupne zadeve, zadeve nas vseh in ne samo posameznih občin, nihče se ne potegne za naše skupne interese, za naše skupne koristi. In teh je mnogo, mnogo, zlasti na gospodarskem polju, kajti pametno gospodarstvo spravi na noče, mora biti v teh težkih časih naša glavna dolžnost! Tudi pri županstvih bi se morali več brigati za gospodarske zadeve in pustiti že enkrat neslane burke, osebnosti in politiko! Komisarji in župani so postavljeni pač radi ljudstva, radi občinarjev in ne občinarji radi komisarjev, županov... Pa z župani še gre, ker so domačini in večinoma ni bil in ni cilj samo »županski stolček«. Drugače pa je v onih občinah, kjer gospodarijo komisarji — pa hvala Bogu, pri nas jih ni mnogo! — ki jim je glavni smoter poleg masne plače doneti naslov »komisar«! To je glavno, drugo so le postranske stvari!

Opisati hočem v par besedah danes gospodarske razmere in če hočem govoriti o teh, nikakor ne smem prezreti največjega faktorja našega gospodarskega življenja — kmetijske in gospodarske zadrage. V Vipavski dolini je zadržništvo že pred vojno stalo na častni višini in po vojni so se naše zadrage, vsled vedno večjega razumevanja med interesiranimi sloji, jačale od dne do dne in večina zadrug, ki so bile pred vojno le neznatne gospodarske organizacije, omejene samo na svoje ali najbližje občine, je razširila svoje delovanje na širši okolišč in utrdila svoje temelje. V trdne, močne organizacije pa imajo naši ljudje veliko zaupanje. Med najmočnejše gospodarske organizacije v Vipavski dolini smemo nedvomno prištevati Kmečko delavsko gospodarsko zadrugo v Dobrvljah, katere članstvo je po vojni rapidno naraslo. Pred vojno je imenovana zadruga štela okrog 200 članov, a danes jih šteje že okrog 500 in svoje člane ima po več ur dalec: v 10-12 občinah. Močne so tudi gospodarske organizacije v Selu, Dornbergu, Rihembergu in Vipavi, a vse so omejene na manjši okolišč. Seveda pa ni s tem že rečeno, da je smisel za združništvo prodr med vse zainteresirane sloje; razumevanje za združniško gibanje se je po vojni sicer večalo, kakor sem že zgoraj omenil, in se še vedno večja, a gospodarski krogi morajo to naraščanje podvojiti, potrojiti in dovesti morajo vse do zavesti, kako velikega pomena za nas je združevanje na gospodarskem polju. To potrebuje čutilno Vipavci dobro že sedaj, ko nam naša vina zastajajo v kleteh, ker jih ne moremo izvažati, ker so zlasti naše zadrage izgubile svoje stalne odjemalce v Sloveniji. Blizu se čas trgatve, a mnogo je še našega vina neprodanega! Našemu vinu moramo torej najti izvoz, najti moramo primeren izhod iz »vinske krize«, o kateri se je sicer že toliko in toliko pisalo. In nekaj nedvomno pomeni že to, da so naša vina iz dobavrske, rihemberške, domberške in vipavske kleti bila na razstavi v Padovi in da so na poskuševališču dosegla priznanje, kar je tem večjega pomena, če upoštevamo, da je med italijanskimi veselečiji glede stvelja sklenjenih kupcij Padova takoj za Milanom, ki je v tem oziru prvi. Treba je le, da se za prihodnjo razstavo prav dobro pripravimo in naša vina bodo našla ljubitelje tudi med Italijani. V nekaterih krajih je toča napravila sicer precej škodo mlademu grozdju, ali vendar upamo, da ne bodo letošnja vina ne glede kvalitete ne kvantitete zaostajala za lanskimi.

Razdelitev volilnih okrožij v furlanski pokrajini. Ker šteje prebivalstvo furlanske pokrajine nad 600 prebivalcev (šteje jih nad eden milijon), mora biti vsled novih odredb pokrajinski svet sestavljen iz 45 svetovalcev. Ker nova volilna okrožja lahko štejejo približno 100.000 prebivalcev, pri čemer ima vsako volilno okrožje pravico do petih svetovalcev, je bila furlanska pokrajina razdeljena s prefektovim odlokom na 9 volilnih okrožij, in sicer Čedad, Gorica I, Gorica II, Pordenone-Sadile, San Daniele, San Vito al Tagliamento, Spilimbergo, Tolmezzo in Videm. Pri razdelitvi so se upoštevali kolikor možno, kakor pravi odlok, poudini sodni okraji.

Skoraj izključno slovensko okrožje po tej razdelitvi bi bilo okrožje Gorica II, medtem ko je Gorica I. mešano s slovenskim in italijanskim življenjem. Okrožje Čedad obsega med drugim tudi bovški in tolimski sodni okraj izvensi občine Grahovo, Ponikve, Sv. Lucija, Tolmin in Volče, ki tvorijo del volilnega okrožja Gorica II. Gorico II tvorijo razen ravnokar navedenih občin vse občine goriškega sodnega okraja levo od Soče, razen Gorice, občine ajdovskega, kanalskega, kopenske in idrijskega sodnega okraja. Gorica I. pa se sklada iz samega mesta ter občin desno od Soče, nadalje iz občin gradišanskega in krminskega sodnega okraja, h katerim so priključene še nekatere druge furlanske občine.

Pokrajinske volitve pred durmi. V zvezi z gorenjim odlokom se šepeta v Vidmu, da ni več daleč čas, ko bodo razpisane prve pokrajinske volitve, ki bi prinesle

konec dosedanj izredni upravi pokrajine. Velika zapreka za razpis volitev obstoji baje v krizi, ki se vedno divja v vrstah furlanskega fašizma, ki bi onemogočila kompakten nastop furlanskega fašizma pri volitvah.

Iz Kozane. 16-letni Josip pl. Reja je že delj časa bolehal na influenci, ki ga je priklenila v posteljo. Ker se v soboto potulil nekoliko bolje, je zapustil posteljo ter hotel obiskati svojo sestro por. Princič. V bližini njene hiše kopajo vodnjak, katerega si je hotel bolnik ogledati, rado-veden, ali pridejo pri kopanju kmalu do vode. Zlezel je vanj ter se je utrujen naslonil na steno vodnjaka, ki je iz opeke in se prav rada krha. Ko se je nesrečni fant naslonil, se je stena udrla in ga je skoraj docela zasula s plastmi kamenja in zemlje. Na njegove obupne klice so prihiti delavci, ki so ga hitro izkopal. Ker si je pri tem zlomil obe nogi in odnesel še razne druge poškodbe, so ga takoj prepeljali v goriško bolnico, kjer je pa še istega večera izdihnil v groznih bolečinah.

V ilustraciji razmer. Med Gorico in Ajdovščino poje telefon, že v drugo in tretje. Treba je nujnih ukrepov, kajti oblast posnema iz «Edinosti», da neko pevsko društvo prireja izlet ter da se bo o tej priliki spominjal svoje petletnice. Pravi sicer, da v svojem krogu, ali gotovo je, da pojde z njim pol Ajdovščine. Eurairati je dopisnica, ugotoviti število udeležencev in morebitni program in društvenemu predsedniku naložiti trdo odgovornost za vse. Če se iz leta naravnost ne prepove, naj se pa omeji število udeležencev kvečjemu na trideset družstvenikov, ki si jim pa absolutno prepove vsako petje, pod pretno aretacije. Čemu pač služi objava v propagandnem listu, če ne propagandi in kdo bo masil učesa vsem Gabrcem, Smarencem, Brejem in Rihemberčanom, ko bodo začuli čisti tenor Janka Marc in se bodo začeli razlegati krepki ajdovski basi z vrhov med Branico in Vipavo! Sploh pa bi se znalo na teh vrhovih stepsti toliko drugojezičnega elementa kakor ondan na Nanosu.

Ajdovsko javno mnenje se čudom čudi toliko tenkočutosti varnostne oblasti. Ne, predstavljaj naše lepe slovenske pesmi niso imeli niti zdaleka namena povzročiti oblastim toliko skrbi, preglavic, nemira in težkega opravljanja in so tudi takoj izlet odpovedali, da ne bi z njim motili javnega miru. Svojo petletnico je društvo praznovalo v duhu. Ne moremo si pa kaj, da ne bi ob tej priliki poklicali oblastim v spomin besede Nicolò Tommasea, posnete iz njegove knjige «Educazione e ammaestramento del popolo e della nazione italiana»: E bisogna che i governanti si persuadano, non si poter molto negare ad altrui senza negare molto a se stessi, nè voler molto a se conceduto senza concedere molto. Treba je, da se oblastniki o tem prepričajo, da se ne da drugim mnogo odrekati, ne da bi se marsikaj odrekli samim sebi, kakor se tudi ne da dosti zahtevati zase, če se drugim premalo dovoli.

Šolska prireditev v Vrtovinu. Vzradoščen in vesel sem bil, ko sem v nedeljo, 24. avgusta, korakal proti prijazni vasi v Vipavski dolini — Vrtovinu, kjer se je vršila ljubka prireditev šolskih malčkov. V veliki okolici Vipavske doline — po dolgi, dolgi plesni noriji — zopet lepo uspela kulturna prireditev, s katero so prireditelji, zlasti pa domači učitelji, lahko popolnoma zadovoljni. V čast pa je ta prireditev vrtovinim otrokom, ki smejo biti ponosni na to, da so z nedeljsko prireditvijo bili v vzgled domačim mladeničem, ki so devet dni prej «organizirali» — ples! Njihovo nekdanje aginjo društvo pa spi danes spanje pravičnega.

Med točkami dolgega programa mi je najbolj ugajal dvospev «Ave Maria», ki sta ga deklici (ki imata ljubke glasove) prav lepo in dovršeno zapeli, žal da v italijanskem jeziku. Sploh moram pripomniti, da se mi štiri italijanske točke na slovenski prireditvi zde vsekakor preveč. Pa je to tudi naporno delo za naše malčke, ki ne razumejo dobro italijansčine. Pohvaliti pa moram izgovorjavo, ki je bila skoro pri vseh točkah vzorna. Med pevskimi točkami je žela obilo odobravanja narodna pesem, ki je zaključila prireditev. Odlikoval se je zlasti sopran-solo. Igrice-burke so bile izvedene zadovoljivo in so zbujale obilo smeha, zlasti druga, kjer je svojo nalogo čedno izvedel pijanček. Slovenske deklaracije so ugajale, italijanskih pa številni gledalci niso razumeli! — Med odmorji pa je prav lepo sviral tamburški zbor iz Dobravej.

Prireditev je bila lepo obiskana, kar je po svojem namenu — vršila se je v korist Šolskemu društvu — tudi zaslužila.

Branko.

Iz Idrije. V četrtkovi številki «Edinosti» preteklega tedna smo na kratko orisali žalostni gospodarski položaj naših rudniških delavcev, osobito še rudniških upokojenecv, z ozirom na njih še neurejene pokojnine, čemur je največ krivo počasno uradovanje pri kr. finančni intendanci v Trstu. Danes hočemo navesti nekaj konkretnih slučajev.

Prvi je slučaj rudarja, ki je po svojih izpolnjenih štiriindesetih letih službovanja stopil v pokoj 1. decembra leta 1921. in prejel predjem na svojo pokojnino pri upravi kr. rudnika. Ker so prvotno oblastu tolmadžile senzermske pogodbe na ta način, da se morajo smatrati za italijanske državljane po polnem pravi edino osebe, ki so rojene v stari Italiji ali v zasedenih pokrajinah, je zgoraj omenjeni rudar, ki je bil slučajno rojen v Jugoslaviji, optiral za italijansko državljanstvo. Radi tega, ker ni bila opcija rešena, tudi ni bil deležen prioblika na svojo pokojnino, kakor drugi njegovi tovariši. Mož je umrl in njegovo ženo je zadela ista usoda. Med tem pa se je doznilo, da senzermska pogodba ni bila pravilno tolmadžena, ker namreč ni italijanski državljan po polnem pravi edino oni, ki je bil rojen v Italiji ali v zasedenem ozemlju, marveč tudi oni, ki je bil samo slučajno rojen v inozemstvu, pa so bili on in njegovi stariši vedno pristojni v kako občino Italije ali priključnega ozemlja. Vdova se je na to potom tukajšnje kr. podprefektore obrnila na kr. prefekturo v Vidmu s prošnjo, da se zadeva uredi, naka je prišel kmalu ukaz tudi potom tukajšnje kr. podprefektore na mestno županstvo, da naj se vpiše vdova v imenik državljanov po polnem pravi, ker je bil njen pokojni soprogi, ki je bil le slučajno rojen v inozemstvu in po katerem ima ona svojo pristojnost, polnopraven italijanski državljan. Nato se je vdova takoj obrnila tudi na kr. finančno intendanco v Trstu s prošnjo, da se uredi pokojnina in da se ji izplača omenjeni priobliček na pokojnino, ki je pripadala pokojnemu soprogu in ki pripada njej po njegovi smrti. Priložila je prošnji tudi uradni prepis dopisa kr. podprefektore mestnemu županstvu. Ker ni bilo mesece in mesece nobenega odgovora in je svota, za katero je bila uboga vdova oskudovana, narasla je nad 1000 L, se je zopet uradno potom pisarne kr. rudnika obrnila na zgoraj omenjeni urad v Trstu, kateremu se tudi do danes zopet po več mesecih ne zdi vredno urediti opisane zadeve.

Drugi slučaj: Rudniški upokojenec je izgubil pokojninsko knjižico in sicer že pred dvema letoma. Da kdo kaj izgubi, menda ni nič čudnega; čudno pa je to, da omenjeni upokojenec še do danes ne prejema svoje pokojnine, kljub temu da ima že davno novo knjižico, za katero je posređoval potom tukajšnje g. notarja in potom vseh močičih uradov in privatnih oseb. Pokojnina ne prejema, ker se denar ne nakaže na tukajšnji poštni urad. Izvestni gospodje gotovo smatrajo, da mu zadostuje knjižica!

Tudi je zanimiv slučaj nekega invalida. Po večkratnih prošnjah za invalidno pokojnino in dvakratni zdravniški preiskavi v Trstu mu je bila podeljena in dobil je tudi za nazaj večji znesek. Na poziv, naj vsakdo, ki dobi invalidno podporo, svojo knjižico zamenja, je ta mož, ki je gluhi in slep, prinesel svojo knjižico par dni prepozno in sedaj je vse njegovo prizadevanje, da bi se mu invalidna pokojnina zopet izplačevala, brezuspešno. Po našem mnenju bi se moralo imeti do takih revežev več obzirnosti, tem bolj, ker jih njih neurejene razmere tirajo v največje pomanjkanje in bedo. To pa je šele par slučajev, kakršnih je v našem mestu in v naši pokrajini na tisoče. Kdaj bo neki izginila polževa počasnost iz gotovih uradov?!

Iz Brš. Pri nas nič posebnega. Toče še ni bilo. Ljudje komaj čakajo, da bi se kaj razveselili in poskočili: zato priredijo domači fantje skupno s študenti zabavno veselico s koncertnimi točkami, srečanjem in šaljivo pošto. Sodelujejo boljši pevski zbori iz okolice. Slavno občinstvo bo z domačimi, veselo zaokroženimi popevkami razveseljeval kot solist — konservatorist g. Milan Jug s svojim milim, dušo polnečim baritonom — ob spremljanju g. Ant. Severja. — Da ne bo dolg čas med odmorji in po pevskih točkah, bodo poskrbeli tamburaši, ki bodo ob zbuorenju in taktu »brhke Vipave« ubirali strune glas.

Ne bomo ponovno hvalili dobrega zraka, prijetnega izprehoda in lepe prireditve, ker ni naša navada. Slavno občinstvo se samo v tem prepriča — zato vsi v Kasovlje v nedeljo, 31. t. m. ob 3.30, da polozimo »mal dar domu na altar!«

Smrt od konjskega kopita. 58-letni Valentin Markočič je uslužben pri družini Torelli kot kočijaž. V torej ga je njemu v oskrbo poverjeni konj tako neusmiljeno brcnil s kopitom v trebuh, da so ga morali prepeljati v bolnico, kjer visi med življenjem in smrtjo in je le malo upanja, da ozdravi.

Vesti iz Istre

Iz Ocizle. Kakor že javljeno, priredi društvo «Zveza» v Ocizli na dan domačega opasila, dne 31. avgusta, zaključno veselico na prostem z bogatim sporedom, kakor je bil objavljen v «Edinosti» od 26. t. m. — Med sporedom in pri prosti zabavi igra društvena godba iz Ocizle. Začetek veselice ob 3. pop. na dvorišču g. Mihalič nasproti gostilni Korosec.

Ker ta veselica zaključuje letošnje prireditve na prostem v tem okolišču, vljudno vabimo k obilni udeležbi. — Odbor.

Gospodarstvo.

Vtisi z ljubljanskega veleseljstva

Letos se je vršil od 15. do 25. tega meseca četrti veleseljem v Ljubljani. Ze to dejstvo kaže, da je taka prireditev potrebna in koristna. Kdor pa je imel priliko si ogledati vse štiri dosedanje semnje, je gotovo odnesel vtis, da je ljubljansko veleseljem postal za Slovenijo nekaj splošno in nujno potrebnega, kar bi le težko zopet pogrešali. Gotovo prispeva veliko k temu dejstvu, da je vsa dežela tesno spojena z glavnim mestom in da je zanimanje za sejem resnično splošno in lahko rečem vse-slovensko. Toda to zanimanje ni omejeno samo na slovenski del države. Močna je privlačnost, ki jo ima ljubljansko veleseljem tudi na hrvatsko in srbsko prebivalstvo. Letos pa je bil razen tega precej močno tudi zastopan nemški element z onstran državne meje.

Ni tukaj mesta, da bi hotel strokovno opisati značaj in vrednost ter uspehe semnja. Podati hočem samo vtise, ki jih odnese obiskovalec-radovednež. Večji del tvori naravno slovensko prebivalstvo z dežele. Ljubljaničan je hodil rad na semenj samo prvo leto. Zvesti pa so ostali semnju in gostilnam na sejmšču gostje z dežele. Te zanima splošno vse. Vse jim je kolikor toliko znano, najmanjša novost jim ne uide. To so najbolj pridni obiskovalci, zato pa slabši kupci. Tem obiskovalcem sta v prvi vrsti bila tudi namenjena posebna paviljona, kjer je bila nastanjena higijenska razstava. Ideja je bila gotovo izborna, toda odmerjeni prostor je bil žal brez-dvomno premajhen. Kljub temu pa so imela toliko razstava kolikor predavanja, ki so bila z njo združena, gotovo najlepši uspeh, in mi bi le želeli, da bi tudi naše ljudstvo tostran meje bilo lahko deležno takega primernega pouka v zdravstvenih vprašanjih.

Nov je bil tudi paviljon, ki je nosil ime «Priroda Slovenije». Namenjen je bil v prvi vrsti bratom Srbom in Hrvatom, da vzbudi v njih veselje do turistik in do zimskega sporta. Tudi vsakdo drugi si je rad ogledal slike, ki so predstavljale prekrasne slovenske pokrajine in je z zanimanjem opazoval vse razstavljene predmete, zlasti pa resnično okusno opremljene kotičke, kjer si lahko videl, kako živijo naše zveri in gozdne živali v prosti prirodi in kako jim clovek streže za življenjem. Zanimiva je bila tudi zbirka rastlin in živali, ki uživajo popolno varnost. Zal, da je bilo tu opaziti posledice naglice, s katero se je ta oddelek priredil. Motili so gotovo zlasti nemški napisi na prvem mestu!

Ta oddelek je prekrasno izpolnjeval sliko o prirodnem bogastvu Slovenije, ki si si jo lahko ustvaril po predmetih, razstavljenih v ostalih paviljoni. Ostali del veleseljstva je bil v bistvu enak kakor v prejšnjih letih. Bolj bogato je bila letos vsekakor zastopana elektrotehnična stroka in manjkal seveda ni letos tudi brez-žični telefon.

V splošnem je bilo opažati, da je red, ki je vladal sicer že pri prvem semnju, še popolnejši. Obiskovalci so se dobro orien-tirali po vsem sejmšču. Ni bilo več tistega tavanja in iskanja, ki je običajno pri vsaki večji razstavi, kjer je vse novo in neznano. Vsak je vedel, kje bo videl to ali ono in kako si lahko uredi prehod po vsem sejmšču.

Prvi dan po otvoritvi je bil obisk bolj slab. Od pondeljka dalje pa ni število obiskovalcev zaostajalo za številom lanjskega leta, vsaj v kolikor ni motilo obiska deževno vreme.

Vsled slabega vremena je gotovo močno trpel tudi veselični prostor. Če pa je bilo vreme le količkaj ugodno, je bilo tudi letos zlasti po osemnajsti uri, ko se je ostali prostor semnja zaprl, vse zasedeno do zadnjega kotička. Sicer se ni več slišalo po Ljubljani o takih groznih vinskih poplavah, kakor v prvih letih.

Gotovo je vzrok temu v nenaravno visokih cenah. Mala zemlja je veljala na veseličnem prostoru en dinar! Ali pa je morda vplivala bližina higijenskega paviljona? Ni izključeno! Saj se je ravno v teh ostarijah največ govorilo o jetrih, obstih in srcu nepoboljšljivih pijancev in

Pavla Repič

Aleksander Stibilj

poročena

Celje, 23. avgusta 1924.

ređči nosovi so tvorili posebno priljubljen predmet razpravljanja in komentiranja.

Veselični prostor je delal čast svojemu imenu: Kljub manjši množini iztočene božje kapljice je bilo veselje splošno. Motilo ga je kvečjemu le tisto neprimerno prosjačenje ruskih muzikantov, ki so hodili od mize do mize.

Mali oglasi

POSTREZNA, pridna in poštena, se išče. Via Galatti št. 8, III., desno. 1086

TRGOVINA manufakturnega blaga z mešanim blagom, dobro vpeljana, se proda radi od-potovanja. Pojasnila se dobijo v trgovini igrač, via delle Torri št. 2. 1084

ZAGAR izvežban, za beneško žago s tremi rezili, se sprejme. Reflektira se samo na prvovrstno moč. Ponudbe s spričevali in zahtevami naj se pošljejo na žago v Her-peljah-Kozini (Istra). 1087

TRGOVSKA POMOČNICA, izvežbana v tr-govini z mešanim blagom in železino, do-vršila osemrazredno ljudsko šolo in 2 tr-govska tečaja z najboljšim uspehom, išče službe. Jan Marija, Zagradom št. 377, Idrija. 1081

POSESTVO, majhno, v Skopem št. 31 pri Du-tovlah, se proda. 1083

ENONADSTROPNA hiša, z dobro vpeljano tr-govino, se proda radi bolezni, po nizki cen. V hiši se nahaja stanovanje s petimi sobami in kopalnico. Zorčić, Maribor, Glav-ni trg 21, Jugoslavija. 1078

VIA GELSI 3. Ravnokar došla večja množina namiznega grozdja dorberike zlahtnaine v koskih po 10 kg. 1085

SLOVENSKA brivnica, Piazza Oberdan, se priprava cenj. občinstvu. Saško in Ivančić. 1082

DVE POSESTVI, oddaljeni pol ure od Buzeta, v lepi legi, obstoječi iz 2 hiš, hleva, vino-grada, njiv, sena za 2 kravi, se prodaja za L. 36.000. Velika hiša z vrtom, na postaji v Roču, pripravna za vsako trgovino, se proda ali da v najem. Pojasnila daje Ivan Gržinič, Roč, Istra. 1088

ZALOGA ISTRSKIH PRIDELKOV. Drva, vino, seno, ogļje, briquet itd. prodaja po nizkih cenah Ivan Gržinič, Roč - Istra. 1089

PEKARNA s 3 hišicami se proda. Gotov dnevni dobiček L. 80. Da se tudi na po-skušnjo. Ponudbe pod «Pekarna» na uprav-ništvu. 1091

BABICA, avtorizirana, sprejema noseče. Zdravnik na razpolago. Dobra postrežba. Gotovi slovensko. Tajnost zajamčena. Sla-vec. Via Giulia 29. 968

PRIZMATIČNE daljnogled kupuje Giusto Hirsch, optik, Via Mazzini 46, Trst. 1062

UCENEC za trgovino mešane stroke na de-zeli, se išče. Prednost imajo dečki ubožnih staršev. Naslov pri upravništvu. 1074

KROJASKI mojster A. Jug, je odprl svojo do-brozno delavnico v via Udine 65. Delo so-lidno. Cene zmerno. 1075

BABICA, izkušena, sprejema noseče na dom. Via Chiozza 50, pritličje. 1077

OSTANKI SEZIJE

DANES ZADNJI DAN

ÖHLER

ARRIBA!

PETE PODPLATI

PALMA

iz pristinega kaučuka. „PALMA“ Trst, Via Coroneo 9.

Popolnoma varno naložen denar

u JUGOSLAVIJI

LJUBLJANSKA POSOJILNICA

r. z. z. o. z.

v novo preurejenih prostorih

Mestni trg 6 v Ljubljani Mestni trg 6

sprejema vloge na hranilne knji-žice intekodiračun, jih obrestuje po

8%

ter jih izplačuje takoj brez odpovedi in brez odbitka. - Večje hranilne vloge z odpovednim rokom. - Obrestuje tudi višje po dogovoru.

(krstno ime Suzana) in potegnute gospe Wragge čez glavo gospo Bygrave (krstno ime Julija), tedaj je preobrazba popolna.

Dovolite mi, da Vam povem, da sem jaz Vaš stric od očetove strani. Moj častivredni brat je trgal dvajset let z mahačonijskim lesom v Belize, Honduras. On je tam umrl in leži pokopan na zapadni strani pokopališča pod čednim spomenikom, ki ga je samouk zamorec izrezal iz lesa. Devetnajst mesecev pozneje je umrla njegova soproga v Chaltaham od kapi. Bila je najdebelejša ženska na Angleškem. Vi ste njen edini otrok, pod mojim varstvom in boste prihodnjega avgusta dvajset let stari in ste popolnoma podoba svoje pokojne ma-tere, izvemšič seveda debelost.

In sedaj še moje znanje z gospo Lecount.

Dobila sva se včeraj v prodajalni tukajšnjega kramarja. Napel sem ušesa in ališal, da je gospa Lecount zahtevala neko vrsto čaja, ki ga mož ni imel. Po njegovem mnenju ga je dobili v Ipswichu. Takoj sem zapazil, da je sredstvo do znanja z gospo Lecount potovanje v Ips-wich.

«Ravno danes imam neki opravke v Ipswi-»

chus, sem rekel, «in se vrnem brzkone že zve-čer. Dovolite, da Vam prinesem, kar želite.»

Gospa Lecount je vljudno odklonila mojo obljubo, toda jaz sem vztrajal pri svojem. Tako sva prišla v pogovor, ki ni treba, da Vas vznemirja. Iz tega pogovora sem spoznal, da že ima gospa Lecount samo eno sibkost, če jo sploh kakšno ima, in ta bi bila nagljenje do prirodoslovni znanosti, katero ji je vcepil njen pokojni soprogi, ki je bil profesor. V tem sem videl migljaj, kako si pridobiti njeno naklonje-nost. Ta misel se me je držala, ko sem v Ips-wichu kupil čaj za damo, zakaj zase sem kupil znamenito prirodno knjigo koristnih znanosti: «Joyce: Znanstveni razgovori.» Ker imam do-ber spomin in brezmejno samozavest, sem sklenil, da natrjam prav natihem svojo novo kožo s toliko množino znanosti, kolikor je gre sploh notri. Izprevidel sem potrebo, da pre-slepimo to žensko. Wragge, napolnjen z Joy-cejem, je pravi mož za to.

Se nikoli nisem bil s takim veseljem priprav-ljen, komu denar izpuliti kakor temu cloveku. Bodite uverjeni, da sem ves Vaš.

Horatio Wragge.

PODLISTEK

W. Collins:

BREZ IMENA

Roman.

11.

Magdalena kapitana Wraggeju.

Vauxhall Walk, 17. julija.

Sporočam Vam, da sem se končno odločila sprejeti Vaše usluge, ki ste mi jih ponudili. Sprejem Vas odpuščenja, ker sem Vas tako slabo sprejela, ko ste prišli v to hišo. Nisem bila sposobna zatrevanja in nisem imela o ob-lasti svojih občutkov.

Najprej Vas prosim, da na tihem prodaste vse moje gledališke obleke; dala sem slovo gledališču za vedno in nočem imeti nobenega stika z njim v bodočnosti. Ključ od kovčega prilagam. Drugi kovčeg z mojimi oblekami po-šljite mi semkam. Ali treba, da ga Vi prinesete, ker za Vas imam bolj važno nalogo.

Iz zadnjih Vaših poročil sklepam, da ste za-sledovali gospoda Noeta Vanstoneja in njegovo sedanje bivališče. Če ste ga odkrili, in ste go-

tovi, da niste opozorili naše gospe Lecount in njenega gospoda, tedaj bi hotela, da najmete zame za Vas in gospo Wragge v istem kraju stanovanje. Razume se le, če namerava od dije časa tam ostati. Izberite majhno, opremljeno stanovanje zase za gospo in za nekakojno. Iz-berite tudi takšno ime, ki nas ne bo spravilo v zadrego.

Vaše stroške bom takoj poravnala. Hiša mo-ra biti kapak dostojna in v bližini stanovanja gospoda Vanstoneja.

Če se Vam nudi prilika pred mojim prihodom izmenjati slučajno z gospodom Noelom Vanstone-jem ali gospo Lecount nekaj vljudnostnih besed, tedaj izrabite jo.

Za moje bodoče namene je velike važnosti, da se seznanimo le vsled naše sosedštine. Želim, da v tem pogledu pripravite pot meni in gospa Wragge. Tudi Vas prosim, da ne opustite no-bene prilike gospe Lecount dobro opazovati.

Zagotavljam Vas, da se v bodoče ne boste mogli več pritoževati zaradi moje nepotrpe-ljivosti.

12.

Kapitan Wragge Magdalena.

Nart - Shingles - Villa, Aikborough, Suffolk, 22. julija.

Vinski davek za pridelek 1924.

Določbe, s katerimi je bila leta 1923. urejena ta snov, so ostale neizpremenjene, ako izvzamemo znižanje davka od L. 20 na L. 15 za hl, ki je stopilo v veljavo že s 1. julija t. l.

Predmet obdavčenja tvori še vedno samo vino z nad 5% tno alkoholno gradacijo, nikakor pa grozdje ali mošt.

Davek je treba plačati pri poštnih uradih v prvih petih dneh septembra, novembra, januarja, marca, maja, julija vsakega leta in sicer vsakokrat od vina prodanega ali konsumiranega v določnem dvomesečju.

Če trgovec kupi grozdje ali mošt in ga nato proda, ne da bi ga spremenil v vino, na istem kraju, mora prevzeti kupljeno grozdje ali mošt potom pospremnega lista, v katerem mora biti natančno navedena kakovost (grozdje, mošt) in pa količina, in z drugim takim pospremnim listom odda nato prodano blago kupcu z navedbo kakovosti in količine blaga, ne da bi plačal vinskega davka.

Taki pospremni listi so potrebni za vsak prevoz grozdja ali mošta od 10 kg odnosno 10 l dalje od 15. avgusta do 31. decembra in za prevoz vina — tekočega in prejšnjih let — v količinah od 10 l dalje za čas od 1. oktobra do 31. decembra.

Davek je plačati:
1. od vina prodanega od proizvajalca trgovcu ali konsumentu in 2. od vina konsumiranega od proizvajalca ali trgovca. Izvzeti so le majhni producenti (kojih nova produkcija ne presega 40 hl) in s samo petimi hl.

Do 5. septembra morajo proizvajalci in trgovci na debelo, ki imajo račun z davčnim uradom in pa trgovci, ki so pridelali vino iz kupljenega grozdja, prijaviti občinskemu uradu vino, ki ga bodo imeli 31. avgusta v kleti iz leta 1923. in pa posebej ostanke iz prejšnjih let, naravno samo v primeru, da ni še za nje plačal davka.

Prijava se napravi na kolka prostem papirju in mora vsebovati, razvrščene po letih, ostanke vina. Dodati je treba kolek za 10 st., ki ga poniči občinski urad.

Priporočljivo je, da vsi oni, ki so prodali ali konsumirali ves pridelek, napravijo negativno prijavo.

Tako negativno prijavo morajo napraviti tudi oni, ki ne želijo, da se prenese za leto 1923. še neplačani davek na novi račun, ampak ki ga hočejo popolnoma likvidirati.

Do 15. oktobra morajo proizvajalci prijaviti letošnji pridelek občinskemu uradu, ki poroča nato finančnemu tehničnemu uradu v svrhu ugotovitve obdavčljive količine.

Narodni gospodar.

O NAŠEM RIBARSTVU

(Konec)

Omenili smo že, da se je ministrski predsednik Mussolini, kot častni predsednik Ribarske zveze zelo zavzel za izboljšanje sedanega stanja ribarstva v Italiji. Obljubil je predstavitev gibanja za napredok ribarstva vsako pomoč, ki jo bo mogla dati vlada. Pooblastil je posebno komisijo, ki jo je imenovala Ribarska zveza, da sodeluje z ministrstvom narodnega gospodarstva ter na ta način dokazal, da je treba tudi v tem slučaju pomladiti okostenelost birokratizma s privatno inicijativo.

Naročil je, naj se predložijo želje in zahteve Ribarske zveze v obliki spomenice vladi. Ribarska zveza je v resnici formulirala svoja navodila v daljši spomenici, ki jo v naslednjem v izvlečku podajamo. Seveda je treba gledati na spomenico z vidika celokupnega ribarstva v Italiji, kajti s stališča našega ožjega lokalnega ribarstva bi bilo več točk lahko izpuščenih.

Točka 1) Vlada se pozivlje, naj skrbí intenzivno za razvoj ribarstva in visokem morju s tem, da podpira mehanični ribolov in ribolov v globočini.

K tej točki bi pripomnili, da nima za naše ribiče direktnega pomena. Ne verjamemo, da bi bilo mogoče našim lokalnim ribičem ven na visoko morje s pripravami, ki jih imajo, pa če bi jih tudi izboljšali, kajti lov na visokem morju zahteva posebno organizacijo in kapital.

In tudi če bi imeli vse to, jim ostane vendar še vedno samo tržaški zaliv na razpolago. Čez érto Piran-Gradež se še ni podal naš ribič. Tudi bi bilo brezsmiselno misliti našim lokalnim ribičem na take načrte, ker bi se dalo z malim izboljšanjem dosedanjih priprav doseči ravno tako materialno izboljšanje že z ozirom na bližino mesta, ki proti absorbiranju z lahkoto vso produkcijo tržaškega zaliva.

Točka 2) Vlada naj deluje na to, da se izvrši dekoncentracija ribjega lova, kjer je lov preveč nakopičen oziroma naj skrbi za nov zarod v krajih, ki so že izčrpani. Ravno tako naj išče kraje, ki so še neeksploirani.

Ta točka se nam zdi, tudi za naše ribiče važna. Saj jim je samim znano, da je ravno njihova interesna sfera, to je tržaški zaliv, na razpolago takorekoč vsem in da so danes glavni ribiči v zalivu predvsem Čoži. Sicer pa je to že stara tožba lokalnih ribičev.

Točka 3) pozivlje vlado, da skrbi, da se lovi tudi v tujih vodah pod italijansko zastavo, oziroma, da se italijanski ribiči, ki love pod zastavo kake druge države v tujih vodah, pripravijo do tega, da rabijo izključno le italijansko zastavo.

Ta točka ni važna za naše ribiče. Gre v prvi vrsti za jugoslovenske vode v Dalmaciji, morda tudi za interese italijanskega ribolova v drugih delih Sredozemskega morja.

Točka 4) govori o ribolovu v notranjosti dežele, kar ne pride za nas v poštev. Tisto malo ribolova v naših rekah in potokih, ki ga imamo, ni mogoče smatrati in tudi ne pripraviti, da bi služil za več kakor za sport.

Točka 5) zahteva mere, ki bi zavarovale ribiča in konsumenta pred izkoriščanjem. Ta točka ima pač lahko pomen tudi za naše ribiče, vendar je vsaj sedaj našim ribičem lahko plasirati svoj plen vsled bližine Trsta.

Točka 6) zahteva pospeševanje prevoza rib in to z ozirom na hitrost in tarife prevoza. — Tudi ta točka ima le deloma pomen za nas. Pač pa imajo menda naši ribiči neke ovire glede prevoza rib v vlaklu in tramvaju. Produkcija naših ribičev ni tako velika, da bi jo prevažali v posebnih vagonih. Najbrže obstoje te ovire iz sanitarnih vzrokov.

Točka 7) govori o izboljšanju izobrazbe ribičev in pobijanju velike nepismenosti, ki vlada med njimi.

Omeniti moramo, da so naši ribiči skoro brez izjeme vsi pismeni, pač pa bi se obneslo poučevanje o ribarstvu.

Točka 8) pozivlja vlado, da se varuje italijansko ribarstvo v trgovskih in drugih pogodbah.

Točka 9) pozivlja vlado, da prevzame program Ribarske zveze, ki ima namen izboljšanja italijanskega ribarstva ter socialnih neprilik izhajajočih iz sedanega stanja italijanske ribarske industrije.

Točka 10) govori o potrebi poostre kontrolne lova z nedovoljenimi sredstvi. Končno pozivlje spomenica vlado, da ustvari pri ministrstvu za narodno gospodarstvo neodvisno institucijo, ki mora biti dotirana s potrebnimi sredstvi, da bo kos nalogi, ki jo pričakuje italijansko ribarstvo od nje.

To je v glavnem vsebina spomenice. Kot smo omenili, jo je treba promatrati iz širokega vidika celokupnega italijanskega ribarstva in ribarske industrije sploh. Na vsak način pa je široka dovolj, da bi lahko odpadla tudi našim ribičem kaka drobtina, ako vlada ugodí željam in zahtevam Ribarske zveze.

Povrnili se bomo v kratkem na špecijelne razmere naših ribičev ter podali nekoliko statistike našega lokalnega ribarstva.

Narodni gospodar.

SPORT

SPORTNI KLUB «POSTOJNA»

pridei dne 8. septembra t. l. kolesarsko dirko na progi Postojna, Razdrto, Senožeče, Storje, Sežana, Tomaj, Dutovlje, Kopriva, Stanjel, Manče, St. Vid, Razdrto, Postojna, skupno 85 km.

Dirka se po sledečem pravilniku: Dirkajo lahko vsi, ki so člani slovenskih sportnih klubov Juljske Benečije, katera obstojajo najmanj 2 meseca.

1) Odhod ob 1.30 iz Postojne s trga pred Vilharjevim spomenikom, kjer bo tudi cilj. Vsi dirkači naj se zglase pol ure pred odhodom na startu.

2) Kontrolne postaje bodo: v Sežani, kjer se mora vsakdo podpisati, in na križišču vipavske ceste, kjer se odda kontrolni listek.

3) Maksimalni čas je določen 40 minut po prvdošlem.

4) Dirka se ob vsakem vremenu.

5) Menjava koles je dovoljena.

6) Vozi se na lastno odgovornost, društvo ne odgovarja za eventualne poškodbe.

7) Prepovedana je vsaka alenacija.

8) Vpisnina znaša L 3 in L 1 za številko, katera se po vrnitvi številke vrne.

Morebitne pritožbe je vložiti pisмено s priložo L 5 pol ure po dirki.

Vsak dirkač se mora ravnati po zgoraj omenjenem pravilniku, sicer bo diskvalificiran.

Prijave sprejema do 5. septembra t. l. društveni tajnik, brat Janko Sever, Postojna. Ker je to prva kolesarska dirka S. K. P., katere namen je vzbuditi zanimanje za kolesarski sport, se prosijo vsa slovenska društva, da se dirke udeležijo v polnem številu.

Po dirki se vrši družabni večer v hotelu «Paternost», kjer se tudi razdelje nagrade.

S. D. «Adria». Naznanjamo vsem članom in nečlanom, ki se bodo udeležili nedeljskega izleta v Opatijo, da bo korijera čakala na trgu Goldoni, od koder se odpeljemo točno ob 5. zjutraj. Izletnike naprošamo, da bodo še pred 5. uro na gori označenem kraju, da ne bo nepotrebnih zamud. Oni izletniki, ki še niso vplačali določenega zneska oziroma so ga vplačali le deloma, so naprošeni, da uredijo to stvar še danes. V to svrhu naj se javijo danes od 20.30 do 22.30 v DKD - Sv. Jakob, pri tajniku, jutri, petek, pa na «stari policiji» ob istih urah. — Odbor.

S. K. «Barkovlje» - Ml. dr. «Zarja», Rojan. Preteklo nedeljo se je imela vršiti na igrišču na Trsteniku (nad Barkovljami) tekma kot revanšna za tekmo, ki se je odigrala v petek, 15. t. m. med novoustanovljenim Ml. dr. «Zarja» in S. K. «Barkovlje» ki je izpadla v prid S. K. B. 4 : 0.

Iz tehničnih vzrokov se je ta rev. tekma odgodila na nedeljo, 31. t. m. Igralo se bo pri vsakem vremenu ob 16.30 na že gori omenjenem igrišču S. K. «Barkovlje».

Borzna poročila.

ogrške krone	0,6275	0,6025
avstrijske krone	0,9815	0,9750
češkoslovaške krone	67,40	67,80
dinarji	28,10	28,30
leji	10,50	11,25
marke	22,40	22,55
dolarji	191,50	192,50
francoški franki	422,-	425,-
švi. arski franki	101,30	101,50
angleški funti papirnati	101,30	101,50
Benečijske (vojnoškodninske) obveznice	84,25	

GOSTILNA

«ALLA LUNA»

Trst, Piazza Goldoni

toči izborna istrska in vipavska vina ter prvovrsten terar kakor tudi prvovrstno pivo. — Domača kuhinja vedno preskrbljena z vsakovrstnimi jedli.

Postrežba točna, cene zmerne. — Za mnogobrojen obisk se toplo priporoča lastnik

Pecchiar (Poličan)

ARRIBA! Steklene šipe

Inserirajte v „Edinosti“

vsake vrste in mere. Prodaja na debelo in drobno. — Postrežba na dom. Cene zmerne. — Piazza Oberdan 3 (Hotel Europa) telefon 44-23. 17

Zlato, srebro, krone, platin, zobovje

kupuje

Zlatarna Albert Povh

Trst, Via Mazzini 46 (25)

Najboljši vir nakupa

Svilenine, blaga, volnenine in bombaževine

je

Družba BLOCCHISTI MILANESI

Corso Vittorio Emanuele III št. 25

ker prodaja samo blago velikih partij

MOŠKI

Telefja koža, črna	L 40, 45, 52
Fanta: lja	L 48
Telefja koža, barvana	L 50
Poljski, barvani in fantazija	L 55
fantazija, lakasti	L 50
Čevlji, lakasti	L 50

OTROŠKI

od 28-31 L 30, od 32-35 L 32, od 36 do 38 L 36.

ŽENSKI

Razni tip, belo platno	L 10, 15
Baržunasti	10, 15
Čevlji usnjeni, barvani, lakasti in črni	L 25
Čevlji barvani	35
Francesijne lakasti	35
Čevlji, lakasti, črni, svil, rujavl	32
Čevlji, lakasti, bel	20
Reklamni tip, z usnjato peto	35
Čevlji črni, z usnjato peto št. 35-37	25

ČEVLJARNICA

DONDA

TELEF. 42-85 CORSO GARIBALDI 16 TELEF. 42-85

BANCA ADRIATICA

Ustanovljena leta 1905.

Delniška glavnica Lit. 15.000.000.— popolnoma vplačana.

Glavni sedež: TRST, Via S. Nicolò 9 (Lastna palača).

Podružnice: ABBAZIA — FIUME — MILANO — ZARA.

Eskomptira trgovske menice. Daje predujme na blago, vrednostne papirje.

Jamči italijanske kredite v Jugoslaviji in jugoslovenske kredite v Italiji ter eskomptira tozadevne akcepte.

Otvorja akreditive za nakup blaga. Inkasira menice in račune. Kupuje in prodaja dinarje in druge valute. Izvršuje nakazila v dinarjih na vseh trgih Jugoslavije. Sprejema vloge v Lirah in Dinarjih ter jih obrestuje najbolje po dogovoru. — Sprejema vloge na vložne knjižice ter jih obrestuje po 4% netto.